

YÜZÜNCÜ YILINDA LOZAN BARIŞ ANLAŞMASI'NIN ÖNEM, ANLAM VE HÜKÜMLERİNİN HATIRLANMASI VE HATIRLATILMASI

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2023 / 16

23.05.2023

Bu Analiz yazısının [aslı İngilizce olarak 11 Mayıs 2023 tarihinde kaleme alınmıştır.](#) Uygulamalı Eğitim Programı katılımcısı Çağdaş Çek makalenin tercümesine katkı sağlamıştır.

Giriş

Bu yıl, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte, Cumhuriyet'in temellerini atan 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasının 100. yılı da kutlanacaktır. Geçtiğimiz yıllarda kaleme aldığımız çeşitli AVİM yazılarımızda, Lozan Barış Antlaşması'nın Türkiye Cumhuriyeti ve Türk tarihi açısından önemine dikkat çekmiştik^[1]. Anılan yazılarda da belirtildiği üzere, Lozan Barış Antlaşması Türk tarihinde önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Antlaşma, Mustafa Kemal liderliğindeki Milliyetçi Hareket'in, yenilmiş İmparatorluğun imzalamak zorunda kaldığı Sevr Antlaşması'nı feshetme ve muzaffer İtilaf Devletleri ile kendi şartlarına göre yeni bir antlaşma müzakere etme gücüne sahip olduğunu ortaya koymuştur. Antlaşma, çökmüş bir imparatorluktan bağımsız ve egemen bir Türk devleti kurma başarısını göstermiştir. Anlaşma, Müttefiklerin bu bağımsız ve egemen ulus-devleti tanımalarını sağlamış ve Türkiye'yi egemen uluslar ailesine eşit bir ortak olarak dahil etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, 1927'de Ankara'da (kurucusu ve başkanı olduğu) Cumhuriyet Fırkası'nın milletvekilleri ve temsilcileri huzurunda yaptığı ve "Nutuk" (Büyük Nutuk) olarak bilinen tarihi konuşmasında Lozan Barış Antlaşması'nı şöyle nitelendirmiştir:

"Lozan Antlaşması, Türk milleti aleyhine asırlardır kurulmakta olan ve Sevr Antlaşması ile başarıya ulaştıklarına inandıkları büyük bir kumpasın, başarısızlığını kati bir şekilde ortaya koyan belgedir. Lozan Antlaşması, Osmanlı İmparatorluğunun tamamında eşi benzeri olmayan bir siyasi zaferi ifade etmektedir.[2]

Lozan Barış Antlaşması'nın, 21-22 Haziran 1919'da Amasya Bildirgesi ile başlayan ve Mustafa Kemal'in Türkiye'nin egemenlik ve bağımsızlığının sağlanması gerekliliği konusundaki görüşlerini içeren uzun bir mücadelenin doruk noktası olduğunun altı çizilmelidir. Bu görüşler daha sonra Sivas ve Erzurum'da düzenlenen Milliyetçi Kongrelerde, Türkiyenin Misak-ı Milli olarak onaylanmıştır. Bu uzun ve meşakkatli mücadelede, iki temel ve hayati kavram bulunmaktadır: Egemenlik ve bağımsızlık. Ayrıca bu iki kavramın, Türkiye Cumhuriyetinin temel ilkelerini oluşturduğunun da altını çizmek gerekmektedir.

Lozan Barış Antlaşması'nın benzersizliği

Birinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren altı ana barış antlaşması imzalanmıştır. 28 Haziran 1919 tarihli Versay Antlaşması, Almanya'yı sıkı kısıtlamalar altına sokmuş, ağır tazminat ödemeye zorlamış ve Almanya önemli ölçüde toprak ve nüfus kaybetmiştir. Tarihçiler genellikle bu antlaşmayı, İkinci Dünya Savaşı'nın altında yatan kritik neden olarak görmektedir. 10 Eylül 1919 tarihli Saint-Germain-en-Laye Antlaşması, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nu parçalamış, Avusturya, Macaristan ve Çekoslovakya'yı kurmuş ve güney Slav devletlerini birleştirerek Yugoslavya'yı oluşturmuştur. Bu Antlaşma aynı zamanda gelecekteki gerilimlerin kaynağı haline gelmiştir. Antlaşma, Avusturya'nın Almanya ile bir birlik kurmasını yasaklamıştır. Yugoslavya, 1990'lı yıllarda vahşiyane bir çatışma sonucunda dağılmış ve Avrupa tarihinin son zamanlardaki en şiddetli insani acılarından birini yaratmıştır. Bulgaristan ile imzalanan 7 Kasım 1919 tarihli Neuilly Antlaşması, bu ülkeyi yeni kurulan Yugoslavya, Romanya ve Yunanistan'a toprak vermeye zorlamış, Bulgaristan'ı Ege Denizi'ne doğrudan erişimden mahrum bırakmıştır. Sonuç olarak Bulgaristan, 1930'larda Balkanlar'da revizyonist bir devlet haline gelmiştir. Macaristan ile 4 Haziran 1920'de imzalanan Trianon Antlaşmasıyla, en az üç milyon Macar kendisini ülkesinin dışında bulmuştur.[3] Tarihçi Zara Steiner'in yetkin bir şekilde ifade ettiği gibi, bu antlaşmaların aksine, "Barış antlaşmalarının sonuncusu olan Lozan Antlaşması, savaşı sonlandıran antlaşmalar arasında en başarılı ve kalıcı olduğunu kanıtlamıştır." [4]

"Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda muzaffer Müttefikler, mağlup ettikleri üç büyük imparatorluğa cezalandırıcı barış koşulları dikte ettiler. 1920'de Osmanlı İmparatorluğu Sevr Antlaşması'nı imzaladı. Ancak iki kısa yılın olayları, Türklerin Sèvres'i parçalamasına ve çok farklı bir barışı müzakere etmesine imkan vererek durumu tersine çevirdi." [5]

Bir anlamda, Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Türkiye ve Türkler son sözü söylemiştir. Lozan Barış Antlaşması'nın önsözünde şu ifadeler yer almaktadır:

"Doğu'da 1914'ten beri devam eden **savaş durumunu nihai olarak sona erdirme** arzusunda birleşerek, kendi halklarının karşılıklı refahı için elzem olan dostluk ve ticaret ilişkilerini yeniden tesis etme arzusuyla ve bu ilişkilerin **Devletlerin bağımsızlığına ve egemenliğine saygıya dayalı olması** gerektiğini göz önünde bulundurarak, bu amaçla bir Antlaşma akdetmeye karar vermişlerdir..."[6] (Vurgu, yazar tarafından yapılmıştır).

Aradan bir asır geçmesine rağmen, Lozan Barış Antlaşması'nın geçerliliğini koruduğu bir gerçektir. Ortadoğu bölgesinde zaman zaman kanlı çatışmalara dönüşen sorunların varlığına rağmen, Antlaşma devam etmektedir. Antlaşma, Türkiye Cumhuriyeti'nin "doğum belgesi" olarak kabul edilmektedir. Türk halkının Lozan Barış Antlaşması'na olan ezici desteğini "tarihi bir olayın resmi yorumuna" destek olarak nitelendiren ve bazı İslamcı yazarların yaptığı gibi[7] antlaşmayı Anadolu'ya hapseden bir antlaşma olarak küçümseyen bazı grupların varlığına rağmen, Türk halkı Antlaşmayı hala güçlü bir şekilde desteklemektedir. Lozan Barış Antlaşması'nın yüzüncü yılı arifesinde, Türkiye dışında yeni kurulan akademik platformlarda Lozan Barış Antlaşması'nın çeşitli yönlerinin ve hükümlerinin sorgulanması, bu tarihi Antlaşma'nın dünya kamuoyunun dikkatine sunulması açısından dikkat çekici bir gelişmedir. Bu kendine özü gelişmenin dikkat çeken yanı, bu akademik platformların, ağırlıklı olarak Birinci Dünya Savaşı'nın galibi İngiltere'de, Ermeni vakıflarının mali desteğiyle ve İngiltere'ye tabi vasaal bir devlet olarak Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türk topraklarını işgal etmeye çalışan Yunanistan'ın akademik çevrelerinin yardımıyla oluşturulmuş olmasıdır.

Bu platformlardan biri olan "Lozan Projesi", Antlaşma'nın Türkiye'deki algısına ilişkin şu iddiada bulunurken, aynı zamanda Wilsoncu 'kendi kaderini tayin etme' söylemini ilginç bir şekilde günümüze iddialı bir biçimde taşımaktadır:

Antlaşma uyarınca Milliyetçi rejim, (Sevri imzalamış olan) rakip Osmanlı hükümeti ile Milliyetçi Hükümeti birbirinden ayırmak için kısaca Ankara ve İstanbul ifadelerinin kullanıldığı yıllara sünger çekerek, tam olarak resmen tanınmıştır. Türkiye, savaş zararları için herhangi bir tazminat almamış, ancak kendisi de herhangi bir tazminat ödemek zorunda kalmamıştır. Osmanlı borçlarındaki payı önemli ölçüde azalmış ve 'Müttefik ve Ortak Güçler'in Türkiye içinde bir 'Ermeni yurdu' sağlama girişimlerinden vazgeçmiştir. **Yakın zamana kadar Antlaşma'nın, Türkiye'de ulusun 'doğum belgesi' olarak kutlanması şaşırtıcı değildir.** (Vurgu yazar tarafından yapılmıştır)

Wilson'ın 'kendi kaderini tayin etme' söylemine çok fazla yatırım yapan Ermeniler, Kürtler, Araplar ve diğer topluluklar için Antlaşmaya bakış çok farklıdır; Ara Toranian, Antlaşma hakkında, "Yahudi soykırımı suçu hariç, yüzyılın suçundan sonra gelen yüzyılın suçu" ifadelerini kullanmaktadır. Lozanda öngörülen 'karışıklığı giderme' nin kapsamı (ve algılanan 'başarısı'), onu 2. Dünya Savaşı sonrası barış anlaşmalarında ve Hindistan'ın bölünmesinde bir referans noktası haline getirmiştir. Barışı sağlama aracı olarak nüfusların karışmaması yönteminin kullanılmasının normalleşmenin vasıtası olarak görülmesi son yirmi yıllık sürede radikal biçimde yeniden yorumlanmış olup, bu uygulama şimdi birçok akademisyen tarafından 'etnik

temizlik' olarak görülmektedir.[8]

"Lozan Projesi"nin Künyesi ve beyan edilen faaliyetleri

İnternet sitesindeki bilgilere göre, "Lozan Projesi", 2017'de "kısmen o dönemde 1919daki Paris barış konferansının yüzüncü yıldönümüne hazırlık olarak düzenlenen çok sayıda projeye tepki olarak tasarlanmıştır." Toplantıyı düzenleyenler, bu girişimler ile Türkiye dışında[9] Lozan'a gösterilen bilimsel ilgi eksikliği" arasındaki tezattan etkilenmişler ve Ginko'nun sağladığı ödenek[10] ve Calouste Gulbenkian Vakfı'nın[11] ek desteğiyle Lozan projesini oluşturmuşlardır. Utrecht Üniversitesi ile Southampton Üniversitesi de projenin ortakları arasında gösterilmektedir.

İnternet sitesinde yer alan diğer bilgilere göre Lozan Projesi, "iki savaş arası dönemde 'Doğu' ile 'Batı' arasındaki ilişkinin yeniden şekillendirilmesinde, STK'ların, basın, diaspora gruplarının ve diğer devlet dışı aktörlerin rolünü araştıran başka akademisyenler bulmayı teşvik etmektedir. İnternet sitesinde, Lozan Projesi grubunun, Ginko Kütüphanesi'nin Nisan 2023'te yayınladığı yüzüncü yıl denemelerinden oluşan ortak bir kitap hazırlamak için Lozan üzerine bir çalıştay düzenlediği de kaydedilmektedir.[12] Ayrıca Kasım 2023'te Selanik'te ikinci bir konferans düzenleneceği açıklanmaktadır.[13]

İnternet sitesinde ayrıca, "Hepsi barış yaptı - barış nedir? 1923 Lozan Antlaşması ve yeni imparatorluk düzeni" başlıklı yukarıda değinilen kitabın[14] yakın zamanda yayınlandığı bilgisi yer almaktadır. Söz konusu kitap, internet sitesinde şu şekilde tanıtılmaktadır:

"Hepsi Barış Yaptı, yüz yıl sonra Antlaşmayı ve onun mirasını ele alan ilk İngilizce yayındır. Önde gelen tarihçilerden oluşan bir grup, 1923'ün karşıt-kutupsal, çok perspektifli bir analizini sunuyor. Bölümler, Osmanlı sonrası dünyada İngiliz, Türk ve Sovyet tasarımlarını ele alıyor. Nüfus mübadelesini daha önceki ve sonraki barış çabalarına göre konumlandırıyor ve Osmanlı borçlarının yeniden tahsis edilmesinin yanı sıra mülteci akımlarının yönetiminin ardındaki ekonomik faktörleri tartışıyor. Daha sonraki bölümlerde, 'yok sayılan varlıkların', Kürt, Arap, İran, Ermeni ve diğer toplulukların Lozan'da resmi akreditasyonlarının reddedilmesi, ancak bu grupların yüz yıl sonra hala ortaya çıkmakta olan sonuçlarla yaşamaya zorlanmaları inceleniyor.[15]

Aniden Ortaya Çıkan Kendi Kaderini Tayin Talebi

Lozan Barış Antlaşması'nın 100. yılına denk gelen yukarıda bahsedilen "çok yönlü" akademik çalışmalar sürerken, geçtiğimiz günlerde bir Türk medya kaynağında, kendi kaderini tayin etme konusunda merak uyandıran bir iddia içeren bir haber yayınlamıştır. "Kürt Diasporası Lozan Tartışmasını Başlattı" başlıklı haber yorumsuz olarak aşağıda sunulmuştur:

"Cumhurbaşkanlığına başvuru yapıldığı belirtilen DİAKURD açıklamasında, 24 Temmuz 2023 tarihinde Lozan Anlaşmasının yüz yılını dolduracağına dikkat çekerek,

Lozan Anlaşmasına karşı yargı yoluna gideceklerini belirttikleri açıklamaları şu şekilde:

24 Temmuz 2023 tarihinde Lozan Anlaşmasının yüz yılı doluyor. Anlaşmayı imzalayan devletler uluslararası hukukun en önemli ilkelerine aykırı davranarak bir halkı temel hak ve özgürlüklerinden yoksun bıraktılar. I. Dünya Savaşından sonra pek çok yeni devlet kuruldu, halklar özgürleşti, yeni bir dünya düzeni oluşturuldu. Lozanda Kürt halkı esaret altına alınırken Kürtlere söz söyleme hakkı dahi tanınmadı, temsil edilmelerine izin verilmedi. Anlaşmadan sonra kurulacak olan Türkiye devletinin temsilcileri kendi siyasi çıkarlarını merkeze alarak bir barış tesis etti. Bu barış Kürt halkının inkarı üzerine tesis edildi. Biz Kürtleri de temsil ediyoruz, Kürtler Türkiye parlamentosuna ve hükümette Türklerle eşit biçimde söz hakkına sahip diyen müstakbel Türk devletinin kurucuları kendi devletlerini kurduktan hemen sonra Kürt ulusunun varlığını dahi inkar ettiler.

Bu anlaşma neticesinde Kürtler yüz yıl boyunca ulusal haklarından mahrum bırakıldı. Yüz yıl boyunca yüz binlerce Kürt katledildi, milyonlarca Kürt sürgün edildi, binlerce köy yakılıp yıkıldı, Kürdistan asimilasyon alanına çevrildi. Tarihi eserler Kürdistan'dan alınıp götürüldü, götürülemeyenler ise su altında bırakıldı. Bir orman ülkesi Kürdistanın doğası tahrip edildi, ediliyor.

Müvekkilimiz DİAKURD (Konfederasyona Kurden Diaspora, Kürt Diaspora Konfederasyonu) Lozan Anlaşmasındaki hak gaspının sonra ermesi, uluslararası hukukta emredici kural yani jus cogens niteliğinde olan self-determinasyon hakkının Kürt halkı tarafından kullanılabilmesi için yargı yoluna başvurma kararı aldı. Bizde bu karar uyarınca DİAKURD adına hukuki süreci başlattık. Böylece müvekkilimiz adına TC Cumhurbaşkanlığı Kabinesinin bu talebimizin karşılanması için yazılı dilekçe sunduk. Yasal süresi içerisinde olumlu bir cevap alamazsak önce iç hukuk yollarına daha sonra ise Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesine başvuracağımızı kamuoyuna bildiririz.[16]

Sonuç

İçinde bulunduğumuz 2023 yılında, önce Temmuz'da Lozan Barış Antlaşması'nın yüzüncü yılı anılacak, ardından Ekim ayı sonunda Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun yüzüncü yılı kutlanacaktır. Bu kutlamalarda Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki Türk Kurtuluş Savaşı'nın iki temel ilkesi olan bağımsızlık ve egemenlik kavramlarının önemi ve Mustafa Kemal'in Erzurum Kongresi vesilesiyle dile getirdiği Manda veya himayenin kabul edilmesi söz konusu olamaz" şeklindeki sözleri hatırlanacaktır.[17] Lozan Antlaşması'nın tam olarak uygulanmasına Türk halkının sağladığı ezici destek görülecektir. Bu bağlamda, Lozan Barış Antlaşması'nın gözden geçirilmesi girişimlerinin, Türk kamuoyunda önemli bir tepkiye neden olabileceğine de muhtemelen tanık olunacaktır.

*Fotoğraf: <https://www.kulturportali.gov.tr>

[1] Teoman Ertuğrul Tulun, Peace Treaty Of Lausanne And The End To Armenian Aspirations, Center For Eurasian Studies Analysis Series 2016, sy 4 (07 2016): 9, <https://doi.org/10.5281/zenodo.3700101> , <https://avim.org.tr/en/Analiz/PEACE-TREATY-OF-LAUSANNE-AND-THE-END-TO-ARMENIAN-ASPIRATIONS-1>; Teoman Ertuğrul Tulun, The Ninety-Seventh Anniversary Of The Signing Of The Peace Treaty Of Lausanne, Center For Eurasian Studies Comentary Series 2020, sy 21 (21 Temmuz 2020): 3, <https://doi.org/10.31219/osf.io/qs6nv> , <https://avim.org.tr/en/Yorum/THE-NINETY-SEVENTH-ANNIVERSARY-OF-THE-SIGNING-OF-THE-PEACE-TREATY-OF-LAUSANNE>.

[2] Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk: A Speech Delivered by Mustafa Kemal Atatürk, 1927 (Ministry of Education Print. Plant, 1963), 634.

[3] Tulun, The Ninety-Seventh Anniversary Of The Signing Of The Peace Treaty Of Lausanne.

[4] Zara S. Steiner and Zara Steiner, The Lights That Failed: European International History, 1919-1933 (New York: Oxford University Press, 2005), 122-23.

[5] The Treaty of Lausanne, Information site, The Lausanne Project, 25 Şubat 2021, <https://thelausanneproject.com/history-lausanne-treaty/#1923-conference>.

[6] Treaty with Turkey and Other Instruments Signed at Lausanne (Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs, 24 Temmuz 1923), <http://www.mfa.gov.tr/treaty-with-turkey-and-other-instruments-signed-at-lausanne.en.mfa>.

[7] Fatma Müge Göçek, The Politics of History and Memory: A Multidimensional Analysis of the Lausanne Peace Conference (1922-23), içinde Histories of the Modern Middle East: New Directions, ed. Israel Gershoni, Hakan Erdem, ve Ursula Wokoeck (London: Lynne Rienner Publishers, 2002), 208.

[8] Perceptions of Lausanne, The Lausanne Project, 25 Şubat 2021, <https://thelausanneproject.com/history-lausanne-treaty/>.

[9] The Forgotten Peace?, Information site, The Lausanne Project, 2021, <https://thelausanneproject.com/about/>.

[10] İnternet sayfasında belirtildiği üzere, Ginko "siyasi olmayan, dini açıdan tarafsız,

çalışmalarının her alanında başkalarına ayrımcı olmayan muamelede bulunmayı taahhüt eden ... Birleşik Krallık'ın Eşitlik Yasası doğrultusunda faaliyet gösteren ... ve çeşitliliği kutlayan bir kuruluştur." Ginko kuruluşu, "kavrama yanılığı ve güvensizlik bağlamında Orta Doğu ve Kuzey Afrika (ODKA) ile Batı arasındaki karşılıklı anlayışı geliştirmek için çalışmaktadır". Ginko, "ODKA bölgesinin tarihi, sanat tarihi ve dinleri üzerine yenilikçi araştırmalara fon sağlamak ve yayınlamaktadır ... ODKA ve Batı'dan insanları dönüştürücü dinlerarası ve kültürlerarası görüşmeler için bir araya getirmektedir". About Us - Ginko, Information site, Ginko, 2023, <https://www.ginko.org/contact-us/>.

[11] Our Partners, The Lausanne Project, 12 Mart 2021, <https://thelausanneproject.com/partners/>.

[12] The Forgotten Peace?

[13] The Lausanne Moment 100 Years On. Interdisciplinary Interventions, The Lausanne Project, 06 Mart 2023, <https://thelausanneproject.com/2023/03/06/the-lausanne-moment-100-years-on-interdisciplinary-interventions/>.

[14] They All Made Peace - What Is Peace? The 1923 Treaty of Lausanne and the New Imperial Order (They All Made Peace - Whats Peace?: The 1923 Treaty of Lausanne and the New Imperial Order): Amazon.Co.Uk: Ozavci, Ozan (Editor), Conlin, Jonathan (Editor): 9781914983054: Books (28 April 2023, Ginko Library), <https://www.amazon.co.uk/They-All-Made-Peace-Lausanne/dp/191498305X>.

[15] They All Made Peace - What Is Peace? The 1923 Treaty of Lausanne and the New Imperial Order (They All Made Peace - Whats Peace?: The 1923 Treaty of Lausanne and the New Imperial Order): Amazon.Co.Uk: Ozavci, Ozan (Editor), Conlin, Jonathan (Editor): 9781914983054: Books.

[16] Kürt Diasporası Lozan tartışması başlattı * Erdoğan'a başvurular, Odatv, 04 Mayıs 2023, <https://www.odatv4.com/siyaset/kurt-diasporasi-lozan-tartismasi-baslatti-erdogan-a-basvurdular-7930203>.

[17] Atatürk, Nutuk: A Speech Delivered by Mustafa Kemal Atatürk, 1927, 51.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2024. "YÜZÜNCÜ YILINDA LOZAN BARIŞ ANLAŞMASI'NIN ÖNEM, ANLAM VE HÜKÜMLERİNİN HATIRLANMASI VE HATIRLATILMASI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2023 / 16. Mayıs 23. Erişim Temmuz 17, 2024. <https://avim.org.tr/public/tr/Analiz/YUZUNCU-YILINDA-LOZAN-BARIS-ANLASMASI-NIN-ONEM-ANLAM-VE-HUKUMLERININ-HATIRLANMASI-VE-HATIRLATILMASI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2024 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır